Raadsvergadering d.d. 12 oktober 2023

Aan de raad,

Onderwerp
Herstel historische verbindingen tussen Landgoed Eyckenlust en Beek en Donk

Portefeuillehouder
M.C. Slaets-Sonneveldt

Beslispunten

1. Kennis te nemen van de gebiedsvisie voor Landgoed Eyckenlust en omgeving en de beoogde subsidieaanvraag in het kader van de Erfgoed Deal.
2. In te stemmen met het dekkingsvoorstel voor de benodigde cofinanciering (ter finale besluitvorming bij de begrotingsbehandeling 2024).

Samenvatting
De gemeenteraad neemt kennis van de gebiedsvisie voor Landgoed Eyckenlust en omgeving. Deze wordt verder uitgewerkt tot een masterplan dat op een later moment ter vaststelling wordt voorgelegd. Daarnaast vraagt het college aan de raad om in te stemmen met het cofinancieringsvoorstel voor de subsidieaanvraag bij de Erfgoed Deal.

Aanleiding
Op 10 februari jl. heeft de gemeente een samenwerkingsovereenkomst ondertekend met landgoed Eyckenlust om te komen tot een masterplan voor het behouden en verduurzamen van het landgoed. In het masterplan worden de bredere opgaves van gemeente Laarbeek op en rondom het landgoed meegenomen. Door te kiezen voor deze aanpak heeft het masterplan een bredere scope dan alleen het landgoed. Het uitgangspunt van de gebiedsvisie is om Eyckenlust het hart van een groene contramal te maken en het landgoed weer te verbinden met het dorp.
Het masterplan is in volle ontwikkeling. Ondertussen is er de kans voorbijgekomen om een aanzienlijke subsidie aan te vragen bij het Rijk via de Erfgoed Deal voor het herstel van de historische verbindingen. Idealiter was hiermee gewacht tot na de vaststelling van het masterplan. Echter kon deze kans niet onbenut blijven.
De noodzakelijke gemeentelijke bijdrage aan de voetgangersbrug is als reservering opgenomen in de Kadernota 2024. De gemeenteraad heeft echter gevraagd om een nadere toelichting in een raadsvoorstel, zodat een besluit kan genomen worden over het al dan niet reserveren van dit bedrag.
Daarnaast moet het in te dienen projectplan voor de Erfgoed Deal voorzien in een verklaring van B&W dat de gemeentelijke cofinanciering gedekt wordt als de subsidie wordt toegekend.

Beoogd effect en/of resultaat

Toelichting project 'Herstel van historische verbindingen met Eyckenlust' ten behoeve van besluitvorming.

Argumenten

1. *Nadere uitwerking Omgevingsvisie Buitengebied*

In de Omgevingsvisie Buitengebied van Laarbeek wordt de kans geboden voor een nadere uitwerking voor Landgoed Eyckenlust, als onderdeel van het Aa-landschap. De gemeente en landgoed nemen hun verantwoordelijkheid door waar mogelijk het landgoed in te zetten voor de grote maatschappelijke opgaven waarvoor we als samenleving staan, zoals klimaatadaptie, mobiliteit, transitie van de landbouw, woningbouwopgave en natuurherstel. Deze opgaves vormen de basis voor het formuleren van de uitgangspunten voor de gebiedsvisie voor Eyckenlust en omgeving. Deze gebiedsvisie wordt nu verder uitgewerkt tot een masterplan in samenwerking met de betrokken overheden en de klankbordgroep.

2. *Verbinding centraal in de gebiedsvisie*

In de gebiedsvisie voor Eyckenlust en omgeving staat verbinding centraal.
Enerzijds willen we Eyckenlust inzetten als het hart van een groene contramal. Het vormt de contramal van de oprukkende verstedelijking en verrommeling van het landschap met kassen, bedrijventerreinen en infrastructuur. Een aantrekkelijk landschap wat rust uitstraalt, verbonden met andere belangrijke groengebieden. Deze groene contramal zorgt voor een blauw-groene bufferzone langs de Aa, waardoor er een robuuster natuurnetwerk ontstaat. Door het landgoed weer met de Groene Long te verbinden, rijkt de groene contramal tot in het dorp.
Anderzijds willen we de barrière die de Zuid-Willemsvaart vormt tussen de kern en het buitengebied aanpakken en zorgen voor een goede verbinding, zowel voor voetgangers, fietsers als auto's. De gebiedsvisie is opgenomen in bijlage 1. De gebiedsvisie wordt tijdens een presentatie in de commissievergadering toegelicht.

3. *Erfgoed Deal*

De Erfgoed Deal is een samenwerkingsverband tussen de rijksoverheid, gemeenten, provincies en maatschappelijke organisaties actief in de ruimtelijke ordening en erfgoedzorg. Zij ondersteunen projecten waarbij erfgoed een rol van betekenis speelt in een veranderopgave. Via de landelijke Erfgoed Deal kan de gemeente als penvoerder i.s.m. het Waterschap en Landgoed Eyckenlust een aanzienlijke subsidie aanvragen voor het erfgoedinclusief maken van een project. Eén maal per jaar is er een indienperiode. De subsidie wordt na toekenning overgemaakt via de Decentralisatie-uitkering. De Erfgoed Deal levert een cofinanciering van 47,5% voor het erfgoedinclusief maken van een project. Het aanleggen van een brug is over het algemeen beperkt subsidiabel. Dit maakt de Erfgoed Deal een buitenkans om de gebiedsvisie te realiseren. Het is een gezamenlijke aanvraag met het Waterschap, hierdoor zijn ook deelprojecten opgenomen die gefinancierd en uitgevoerd

worden door het Waterschap. Het project is door de preselectie, waardoor de kans op toekenning aanzienlijk verhoogd is.

4. Project herstel historische verbindingen

Het herstel van historische verbindingen staat centraal in de Erfgoed Deal aanvraag. Voor het dorp en het landgoed is het een grote meerwaarde als het dorp weer verbonden kan worden met het landgoed. Dit kan, in een nieuwe gedaante: met het realiseren van een bijzonder vormgegeven voetgangersbrug over het kanaal (zie bijlage 2), het terugbrengen van drie bruggen over het Afleidingskanaal, het aanleggen van een aantal nieuwe wandelpaden en het herstellen van historische laanstructuren wordt het landgoed zowel functioneel als visueel weer met het dorp verbonden. Daarmee krijgen de inwoners van Beek en Donk niet alleen toegang tot het landgoed, maar ook tot het groene achterland waartoe het landgoed als het ware de poort vormt. Ook draagt het project bij aan de kwaliteit van de leefomgeving voor de bewoners van Beek en Donk.
Het herstel gaat zowel over de sociale, economische en culturele binding alsmede om de fysieke verbindingen die ecologisch, hydrologisch en recreatief van aard zijn. In het project erfgoed wordt ingezet voor de grote maatschappelijke opgaves waar we als overheden voor aan de lat staan. Hierin werken we nauw samen met het Waterschap, zij zijn overtuigd van de van het gebied en de kansen die hier liggen.

Hieronder zijn de deelprojecten genoemd. Deze zijn uitgebreid beschreven in bijlage 2.

1. Het realiseren van een bijzonder vormgegeven voetgangersbrug over het kanaal als fysieke verbinding tussen landgoed en dorp.
2. Het terugbrengen van drie bruggen over het Afleidingskanaal.
3. Het aanleggen van nieuwe wandelpaden gecombineerd met het herstellen van historische laanstructuren.
4. Onderzoek naar het gebruik van waterkracht voor energieopwekking.
5. Een erfgoed-inclusief ontwerp voor hermeandering van de Aa.
6. Bevorderen natuur- en erfgoedinclusieve landbouw in het gebied.
7. Het terugbrengen van een boomgaard waar inwoners appels kunnen plukken.

5. Meerwaarde voetgangersbrug

<u>Verkeersveilige voetgangersverbinding met buitengebied</u>

Deze verbinding zorgt voor een verkeersveilige verbinding voor wandelaars tussen de woonkern en het groene landgoed. Zo ontstaat er een aantrekkelijk uitloopgebied binnen handbereik van de kern van Beek en Donk, wat de vitaliteit van bewoners stimuleert. Maar ook voor het buitengebied is de brug interessant. Door de transitie komen hier meer recreatieve ondernemingen. Deze kunnen profiteren van een bijzondere en verkeersveilige verbinding naar de kern.

Blinkvanger in Laarbeek

De voetgangersbrug draagt bij aan de uitstraling van Laarbeek als groenste gemeente. De bijzonder vormgegeven voetgangersbrug wordt een eyecatcher waarmee Laarbeek zich kan onderscheiden. Als verbinding tussen twee belangrijke groene gebieden versterkt het de toeristisch-recreatieve potentie. Laarbeek is immers een aantrekkelijk wandel- en fietsgebied, waar bezoekers natuur en rust opzoeken. De vormgeving die gebaseerd is op de historie van een bijzondere buitenplaats (zie bijlage 2), kan een belangrijk element worden in de storytelling over Laarbeek. Ook kan het gekoppeld worden aan een historische route, waarop de gemeente conform het Erfgoedbeleid (Erfgoedhandboek) wil inzetten.

Impuls voor het masterplan

Het opnieuw verbinden van landgoed Eyckenlust met de kern van Beek en Donk is een belangrijke impuls voor het uitvoeren van het masterplan dat nu vormt krijgt. Het zorgt ervoor de Zuid-Willemsvaart minder als barrière wordt gezien. Dit sluit aan bij de vertrekpunten van de kanalenvisie die op dit ogenblik wordt opgesteld. Daarnaast krijgt het landgoed meer functie als uitloopgebied, dit versterkt het beleidsmatige erfgoed uitgangspunt ‘Behoud door ontwikkeling’.

6. *Begroting subsidieaanvraag Erfgoed Deal*

De totale begroting van het project dat wordt aangevraagd bij de Erfgoed Deal is € 2.770.000 excl btw.
De verdeling is als volgt:

Gemeente:	€ 833.500*
Waterschap:	€ 1.170.563
Landgoed Eyckenlust:	€ 95.000
Erfgoed Deal:	€ 670.938

* waarvan € 650.000 als onderdeel van Kadernota 2024 en € 183.500 uit bestaande budgetten en capaciteit, dat we verantwoord kunnen inzetten voor dit project.

In totaal draagt de gemeente 30% bij aan de gehele projectaanvraag die is ingediend.
De lage bijdrage vanuit het landgoed heeft te maken met het feit dat enkel bijdragen van overheden subsidiabel zijn. De aanvraag betreft dus ook maar een deel van de projecten die onder het Masterplan Eyckenlust zullen vallen.

Kanttekeningen o.a. financiële, juridische, communicatieve en veiligheidsaspecten

Gemeenteraad stemt niet in met cofinanciering project Erfgoed Deal

Als uw gemeenteraad niet instemt met cofinanciering van het gemeentelijke deel van het Erfgoed Deal project kan de aanvraag niet doorgaan. De onderdelen van het Waterschap zijn te beperkt voor de aanvraag.
In 2024 kan een nieuwe aanvraag worden ingediend. De verwachting is dat er in 2024 meer projecten aangemeld worden voor de subsidie, waardoor de kans kleiner is om de subsidie te ontvangen.

Vervolgstappen
De gebiedsvisie wordt verder uitgewerkt tot een masterplan voor Eyckenlust en omgeving. Na instemming kan de Erfgoed Deal subsidie worden aangevraagd.

Bijlagen (meegezonden stuk(ken), ter inzage gelegde stukken)

1. Gebiedsvisie Eyckenlust en omgeving
2. Toelichting deelprojecten ‘Herstel historische verbindingen met Eyckenlust’ bij subsidie aanvraag Erfgoed Deal

Het college van burgemeester en wethouders,

gemeentesecretaris

J.W.M. van de Ven

burgemeester

F.L.J. van der Meijden